۱۳۲۵ سنه ۱٦ رمضان چهارشنبه ۱۹۰۷ سنه ۱۰ اوکتابر №2

الاصلاح

سنهٔ تأسیس ۱۳۲۵

اخطار:

یبارلگان یازولرنی اوزگارتوگه هیئت تحریریه‌اختیارلیدر. باصلمغان مقاله‌لر کیرو یبارلماس.

غزیته‌نڭ بهاسی

سنه‌لك ۳ صوم آلتی آیلق ۱ صوم ۵۰ تین ۳ آیلق ۱ صوم شاکردلر ایچون ۳ آیغه ۷۵ تین قزان شاکردلرینه آیلاب ۲۵ تین.

آدرس:

Казань, Номера „БОЛГАРЪ“
Редакція газ. „ЭЛЬИСЛАХЪ“

Телефонъ № 748

ЕЖЕНЕДѢЛЬНАЯ ГАЗЕТА

„ЭЛЬ-ИСЛАХЪ“

زانده نسخه‌سی ۷ تین — علمی ادبی هفته‌لك غزیته — چیت شهرلرده ۹ تین

۳ نچی ایبون قانــــونی وپارتیه‌لر، اوقوغه نیچك هوس آرتدررغــــه، قزان پیداغوغلری، کتابلر حقنده‌محاکمه، بر ایکی سوز، قزان آرتی مدرسه‌لری، قزان باییڭ زکاتی، شعرلر، ذکی شاگردنڭ مدرسه‌دن قوولوی.

قزان ۱۰ نچی اوکتابر

بو صوڭغی بش آلتی یل ایچنده شاگرد آراسنداغی حرکت معنویه، ملتمزنڭ دقتین جلب ایتوب، متعصب اوڭلر وکراینی صوللر طرفندن تنقیدده ایتلگان ایدی. اوڭلر شاگرد حرکتینی دینگه خلاف کوروب، بیگره‌کده اوزلری ایچون فائده‌سز کوروب شاکردلرنی لعنت بله‌ن قورقتماقچی بولغانده، کراینی صوللریمزده بوحرکتلرده فائده یوق بلکه مدرسه‌لرنی بتونلای اصلاحسز قالدروب تیزره‌ك بتورگه وآلار اورنینه بتونلای یاڭا مدرسه‌لر یتشدررگه کیره‌ك دیب دعوا ایته‌لر ایدی. اوڭلر. شاگردلر حرکتینڭ حاضرگه قدر بولغان نتیجه‌سی فقط شاگردلرنڭ بوزلووی؟ بولدی دیب اویلاغانده، صوللرده فقط برنیچه مدرسه‌نڭ دارالفنون اسمیله دارالجنون یاصالولری بولدی دیب اویلامقده‌لردر. اوڭلر بلان ادله وتاریخ یوللری ایله‌ن مناظره ممکن اولمادقیندن بز فقط صوللرمزنڭ نظرینه بر نیچه نرسه عرض ایته‌کچی، بولامز: حاضرگه قدر بولغان شاگردلر حرکتی کوزمزگه کورنگان اوشبو نتیجه‌لرنی بیردیلر. ۱) شاگردده اوزینڭ اوّلگی علم دعواسی بتوب نیندی یول بله‌ن بولسه‌ده معلومات تحصیلینه توجه ۲) مدرسه تمام ایتوب ملا ومدرس؟ بولونی اوزلرینه مقصود ایتکان کشیلرنڭ عددی کوب درجه کیموب، مدرسه‌ده

آرتق عمر ضائع ایتمیچه معلملك که چغوچیلرنڭ عددلری آرتوی . ٣) شاگردن چغوب روسچه تحصیل ایته باشلاغان «Бывшіе шакирды» صنفنڭ کوندن کون عددی آرتوی . ٤) قوتسز ، فقط مله خلقینڭ بزنڭ ملا درس ایتمی دیویندن گنه قورقوب مدرسه آصری طورغان مدرسلرنڭ درسدن استعفا ایتوب آندی مدرسه‌لرنڭ کوندن کون عددلری کیه‌ولری، ٥) یاڭا وجودکه کیله طورغان مدرسه‌لرنڭ اوّل‌گیلرینه باشقارق پراغرام‌ماو ترتیبلر بلان وجودکه کیله باشلاولری ٦) شاگردلر حرکتی باشلانغان کوندن باشلاب مدرسه‌لرنڭ بیزگاننترولنی اداره‌لرینه طابشرلغان تعلیمی ومدرسه اشلرینڭ عموم خلق ذهننده اشغال ایته باشلاوی. مونه‌بو نتیجه‌لر اوستدن قاراغانده کچکنه‌گنه کورنسه‌لرده دقت بله‌ن قاراغانده بو کچکنه آدملرنڭ بزنڭ معارفمز ترقیی یولینده زور فائده‌لر ایته‌چکی شبهه‌سزدر: یاشلرمزنڭ ضیاغه توجهلری، اوزلرینه دنیاده ملالقدن باشقه اش یوق دیب اویلاب خلقدن صدقه جیوب کیچرگه حاضرله‌نوچیلر اورنینه تعلیم ابتدائی نشرینی وشونڭ ترقیینی اوزلرینه صناعت ایتکان خلق خدمتچیسی معلملرنڭ چغوی، روحانی بولورغه دیب آتالاری طرفندن طورغان کونلرینده‌نوک قولاقلرینه تچقراغان باللار آراسندن ضیالی = اسْوینسکی بولورغه حاضرله‌نه طورغان کشیلرنڭ چغووی، ایشکه یاراقسز ملانی مدرس یاصار ایچون‌گنه صالنغان مدرسه‌لرنڭ کیمووی، مدرسه‌لرگه یاڭا پراغرام‌الر قویلب قارالا باشلاوی، هم مدرسلر اورنینه معارف اشن خلقنڭ اوز قولینه آلاسی کیله باشلاوی ، مونه بولار همه‌سی شول حرکتنڭ نتیجه‌لریدر .

غربی یاوروپا مدنیتی تاریخنه قاراساق آنده‌ده غومانیستلرنڭ شول ایسکی کاتولیکلك تعصبینه بنا قیلنغان مدرسه‌لرده تدریسنی اوز قوللرینه آلورغه طرشقانلقلری وقوللرینه آلا آلغان یرلرده اسخالیستقا و کاتولیکلککه بولغان ایسکی نظرنی بتروب ره‌فارماتسیه‌گه زور خدمت ایتکانلکلرینی کوره‌مز الحاصل، بزگه بتونلای یاڭا مدرسه‌لرنی درجه کیره‌ك بولسه ایسکی مدرسه‌لرمزنڭ اصلاحنی قابللرین بترو توگل بلکه اصلاح ایتوشول درجه مهمدر. یاڭا مدرسه‌لرگنه بولدرغه طرشب ایسکیلرینه قاغلماونڭ نیقدر ضرر ایتکانینی حاضرده کافکاز مسلمان ضیالیلرنڭ حرکتلریندن کوررگه ممکندر:

کافکاز مسلمانلرینڭ بر صنفی آراسینده ضیا- اسْوینسکی آبرازاونیه‌نڭ انتشارینی کورسه‌کده ضیالیلر بله‌ن عوام آراسینده هیچ بر مناسبت بولماغانینی وضیالیلر ترقی ایته طورغانده عوامنڭ تدنی ایته طورغانینی، اوز حالنلرینه قالدرلغان ایسکی چرك مدرسه‌لر خلقنڭ همان باشین ایله‌ندروده دوام ایتوینی مع التأسف مشاهده ایته‌رگه مجبورمز.

مونه شوشی سببلرگه بناءً بز یاش ضیالیلرمزنی مدرسه‌لرنی شول حالتینده قالدروغه دیملارگه توگل، بلکه ایسکی مدرسه‌لرنی اصلاح طوغریسنده خدمت ایته‌رگه اوندیز؛ هم بو اصلاحنڭ تیز زمانده وجودکه کیلووینه‌ده اشانامز .

٣ نچی اییون قانونی وپارتیه‌لر

٣ نچی اییون صایلاو ترتیبی‌نڭ چغوی زور جیرخواجه‌لری ؛ زور بایلر بیوروقراتیه فائده‌سینی حمایه قیلونی اوزلرینه مقصود ایتوب قویغان پارتیه‌لرنی بیك قواندرغان ایدی. بو پارتیه‌لرنڭ نادانراق وکوزی براقدن کورمی طورغانی «چن روسلر سایوزی» حتی اوزینی بتون روسیه‌گه خواجه بولدم ظن قیلوب بیك کوب میلیونلر اعضالری بارلغنی اعلان ایتوب، مأموریتکه‌ده

تورلی امرلر بیره باشلاغان ایدی. لکن صایلاو وقتلری بو مبارك ؟ سایوزنك لندتلی خیاللرینی واطب آلار طرفندەغی بر اوچ کشیلرگه نی قدر زور خصوصیتلر بیرسەکده بتون روسیه اورنینه طورغزو ممکن توگل ایکانینی کورساتدی تورلی حیلەلر بلەنده آلاردن صایلانغان کشیلرنك عددی بیك آزایکانچیلگی کورندی . آکتابریستلرده صایلاونك بواوزگاروینه بیك شادلانغانلر ایدی، بلکەگوچکوفلر فلانلردهاوزارینك مینیسترلراورنینه اوطرغانلرینی توشلرینده کورەده باشلاغان‌بولغان- لاردر، آلار دومانك اوز قوللرینده زور اوینچق وآلار فائدەسین‌گنه حمایه‌ایته طورغان برکازوننی اوچریزدینیه بولاچاغینه بیك اشانالر ایدی. دومادەغی بتـون اورنلرنیده «چـن روسلر سـایوزی» بـلەن اوزاری آراسینده بولشـوب قویـــــب مشروطیت دشمانلـری بـلەن قوچاقـلاشب سعی ایتەلرایدی. لـکن ڈی‌گی هادم‌اللذات‌صایلاولر بولارغه اول امیدلرنك بتونلای حقلی بولاچاغینده شبهه ایتدره باشلاتدیلر: کریستیانلر ، رابوچیلر وشهرلرنك ایکنچی کوریەسی صایلاولرینك بتون اشنی بولار قواینەغنه طابشرب بترەسی کیلمی طورغان‌کادیت وصوللر شاقتی برمقدارده صایلاندیلر اوّلـگی ایکی دوما تجربەسی بلەن معلوم بولغانغه بنا‌ً آکتابریستلرگه بیك‌دوست‌بولوب‌چقمی‌طورغان «بیز پارتینی» لرنگده ڈیبورشیکلکه صایلانولاری آلار ایچون خیرلی فال توگل. مونك بلەن برگه بوصایلاولرنك آکتابریستلر پارتیەسینه ایکنچی تأثیریده بولدی .

صول آکتابریستلرنك «چن روسلرنی» بیك یقین قرداش صانی طورغـان اوکلرینه بـولغان مناسبتلری یراقلاشدی اوکلری «ڈن»لرقوچاغینه آطلمغانده صوللرینك میرنا آبناولینسلرگه یاقنلاشه باشلادیلر، یعنی بروقت ۱۷نچی اوکتابرسایوزینك سیاست عالمندن جویالوب اعضالرینی«چن»لرغه هم‌آبناولینسلرگه ڈولەشو احتمالین وجودکه‌کیتردی.

حکومتکه مخالف پارتیەلرگه کیلـگانده: کادیتلر-بوموگار قدر بولغان دومالرده هرمسئلەنك حلنی اوزقوللرینده کورگان ، سیاسیلر، ۳ نچی ایبون صایلاو قانونلری بلەن بـو حقنی آلاردن آلورغه توجهایتلگان ایکانلگینی بیك یخشی بلەلرایدی. شوگار کورەده اوز طرفلریندن آلارده تورلی سیاستلر اجرا ایتەرگه ، وکیلەچك دومادە ایك کوب بولاچق(؟) فرقه آکتابریستلرگەده بیك‌یمان آطلی کورنمەسکه طرشا باشلادیلر: کوبدن توگل‌گنه کادیتلرنك پارتیه رئیسلری میلوکوف صول‌طرفدن کادیتلرنك دشمانلری حقینده سوزسویلەدی دیمك کادیتلربلەن صوللرنی باغلی طورغان‌آقتق یبنی‌ده اوزدی؛ ایکنچی طرفدنده کادیتلرنك پارتیەاورغانی "Рѣчь„ ده آ. آ. استاخوڤیچ جنابلری کادیتلرنی صول آکتابریستلر بلەن برلەشب دومادە قوّتلی تسینتر وجودکه کیتررگه اوندی باشلاب آکتابر یستلرگه برنیچه کامیلیمینتده ایتـدی . الحاصـل ۳ نچی ایبون مانیفیستی موندن ایکی یل اوّل ڤیبرغ وازڤانیەسینەقول قویغان کادیتلرپارتیەسین چن روسلردن آیرلوب یتەر یتماس آکتابر یستلرگەده تاریلکه طوتا باشلارلق درجەگه قدر اوکایتدی .

فاتح امیرخان

آخری بار

علمگه هوسنی نیچك آرتدررغه ؟

پرافیسور И. Озеровъ اوزینك بوکونلردهاوشبو اسم بلەن نشر ایتکان بر مقالەسنده آخرغی ایکی یلنك سیاسی واقعەلری سببلـی روسیه یاشلری آراسنده علمگه رغبت آرتـوب ، مکاتب عالیەگه کروچیلرنك عددلری کوندن کون آرتقانینی بیّان ایدرك، یاشلرنك بوهوسلرینه شادلانرغه، بوهوسنی

آرتدررغه طرشب، آشكاراغانه اينه‌رگه كيرك‌ديب يازادر. آنك فكرنچه گيرمانيه مكاتب عاليه‌لری شاگردلری برمكتبدن ايكنچيسينه كوچب يورب تورلی نقطهٔ نظردن قاری طورغان پرافيسورلرنك درسلرينی طكلاغانلقلری سببلی بزنك روسيه استودنتلرينه قاراغانده معلوماتايراق هم بلگان نرسه‌لرينه تنقيد بلان قاراوچيراق بولالر. لكن بزنك روسيه استودينتلری مكاتب عاليه‌لرنك آرالاری بيك يراق بولغانلغی، همده كوبره‌گينك فقير بولوب، تورلی ييرلرگه كوچوب يوری آلماولری سببلی همان بر پرافيسورنك بر تورليگنه نقطهٔ نظردن قاراب سويله‌گان له‌كسيه‌لری بله‌ن اكتفا ايتب تنقيد نظريندن كوبسنچه محروم بولالر ومونك نتيجه‌سی بوله‌رق فنلرگه بيك آرتق هوسلی بولميدر. مونه شول هوسنی آرتدررايچون پرافيسور جنابلری مكاتب عاليه‌لر آراسينده درسلرنی يورتب وقتلاب بر پرافيسورنك تورلی مكاتب عاليه‌لرده له‌كسيه اوقوونی لازم كوره‌در.

مونك نتيجه‌سی بولاراق: تورلی نقطهٔ نظردن قاراب سويله‌گان له‌كسيه‌لرنی طكلاو سببلی شاگردلرده تنقيد نظری آرتاچاق، مماكه‌ه قوتله‌نه‌چك، بالطبع درس بله‌ن كوب اشتغال ايتلنه‌چك هم هوس آرتاچقدر. مونك بله‌ن برابر پرافيسورلرنك اوزلری ايچونده تاطی افكار، وتورلی ييرلرده‌گی تجربه‌لر آرتب، عموم تدريس ايشنك ياكما ترتيبلر، ياكما اصوللر وجودكه كيلوی اميد ايتله‌در. پرافيسورنك فكری بو ييرده تمام.

ظنمچه پرافيسور Озеровъ تعليم المتعلم كتابينی اوقومغان بولرغه كيره‌ك، اگر اوقوغان بولسه ياخود شول كتاب بله‌ن بيك نق عمل قيلا تورغان بزم پرافيسورلرمز بله‌نگنه شول حقده مذاكره ايتكان بولسه‌ده، بولای شاگردلرده تنقيد قوه‌لرين آرتدررغه طرشونك يارماغانلقن همده شاگرد استاذ قولنده كالميت فی يد الغسال بولرغه تيوش ايكانلگن بلر ايدی.

ف. آ.

قزان‌نك پيداغوغلری.

پيتربورغده اينارودسلرنك معارف ايشنی ٣١ مارت پراويلاسينی تفتيش ايچون تعيين ايتولگان كاميسيه‌گه قزاندن‌ده ايكی وكيل صايلاب يباردیلر. كملرنی؟ كملرنی بولسون البته معارف كاميسيه‌سينه بولغاچ چينكچی اينكچنی بولماس ايندی، ضياليلردن ملتكه پيداغوغيچيسكی خدمتلری بله‌ن اوزين تانتقان كشيلرنی بولورغه كيره‌ك. شولای بولديده زور پيداغوغلر صايلانديلر: خليل عليیف هم عبد الكريم يونوسف. بولار قزان تاتارلری آراسنده معارفكه ايك مناسبتلی كشيلر! خليل عليیفنك غاستينيننی دۋورده قزل مال كيبنی بار، آنده خدمتچيلری بار، آلارغه ١٢شه‌ر ساعت اشله‌ته، عيبغن هيچ اوسترمی، صقالون هيچ قرمی، قصقه كييم كيمی، بولارنی اشلاگان كشيلرنی سويمی، حتی ممكن بولسه سوكميچه‌ده قالمی. عبدالكريم يونوسفنك‌ده قزان المرافنده ييرلری كوب، بيك ياخشيلاب آقچه جييا، اول آقچه‌نی مكتب مدرسه‌گه توتب اره‌م ايتمی، اصول جديده‌نی ياراتمی....

الحاصل هر ايكيسيده نه‌ق معارف كاميسيه‌سينه‌گنه صايلانوراق كشيلر. مثلا معارف كاميسيه‌سنك قزل مال بهاسی، تاتار ياشلرينه كييم موداسی حقنده سوز چقسه بزنك خليل آبزی ٧ كون ٧ تون برده اورميچه بليغ خطبه ايراد ايته آلور. شولايوق عبدالكريم آبزيده سوزچان كشی بولماسه‌ده، اگر توغری كيلوب پچان بهاسندن، ياكه نيندی حرف بله‌ن نيندی حرف يولوقغانده ادغام مع الغنه بولوی حقنده سوز چغارا قالسه‌لر بيك هيبت كيگاشلر بيره آلور.

الحاصل ياكادن بر ايته‌م ايكيسيده نه‌ق معارف كاميسيه‌سينه‌گنه صايلارلق كشيلر.

ايه‌ش ديمش خبرلرگه قاراغانده پيتربورغده بو افنديلرگه‌صی حرمت بيك شه‌ب ايه‌ش،

داملا.

یاڭی کتابلر

معلملره نمونه

(٣٢ بیت‌لی، قزان، یرمالایف مطبعه‌سنده. ناشری کریم حنفی)

صوڭغی یل‌لرده، ملتمز ایچنده، اوقو ومعارف نشر ایتو یولنده بولغان حرکت‌لرنڭ ایڭ مهم‌لرندن بری معلم‌لر جیولشیدر.

تعلیم اشینه واسطه‌سز اشتراك ایتوچی هم کوبسنچه اوز فکرلرنچه اش یورتوچی بومعلم‌لرنڭ کورستکان فکرلری وبیرگان قرارلری معارف نقطهٔ نظرندن دقت‌نی جلب ایدارگه لایقدر.

اصول جدیده مکتب‌لرنده اوقتوچی ومکتب‌لرگه کتابلر یازوچی ١٠٠ گه قریب معلم‌لر ومحررلر ٩٠٦ سنه آوغوست باشلرنده قزان شهرینه جیولشوب برنچی مرتبه «معلملره نمونه» نشر ایتمشلر ایدی.

بونمونه‌ده مکتب‌نڭ داخلی نظاملری درس جدول‌لری، هرصنف‌ده اوقتورغه مناسب کورلگان هم مکتب کتبخانه‌سنده بولدرغه موافق تابلغان کتابلرنڭ اسملری مندرج اولوب تعلیم خصوصنده‌غی کتابلرنڭ ایڭ کیراکلیسی‌در.

بونی ترتیب ایدوچیلر تعلیم اشنده تجربه‌لی معلم‌لر ومحررلر اولوب کرشکان اشلرینڭ اهل‌لری بولغاندن (بزده اهل‌لری طرفندن یازلغان کتاب بیك آزبولا) «معلم‌لره نمونه»نڭ مطلوبقه موافق صورتده چیغه‌چغی طبیعی ایدی؛ بر سنه شونڭ بوینچه عمل ایدوب تجربه ایتکان معلم‌لر طرفندن‌ده بو نمونه‌نڭ فائده‌لی اولدیغی مع التشکر اعتراف ایدلمشدر.

بوسنه ایچون «معلم‌لره نمونه» ینه مکمل وکوبرك فائده‌لی صورتده ترتیب ایدلمشدر، آلغی صفده‌غی معلم ومحررلرمزنڭ بر یل ایچنده تعلیم اشنده‌گی تجربه وتفتیش‌لرینڭ ثمره‌سی بو نمونه‌ده کورونه‌در.

،برنچی نمونه‌ده کورستلدان بعض کتابلر ابتدائی ایچون خاطرگه قارالمای آلماشدرلغان وبوسنه ایچنده نشر ایدلگان یاڭی کتابلرنڭ مناسب اولغانلری کرتلگان.

رشدیه ٤ صنف ایچون مفصل درس پروغرامی یاصالوب هردرسده اوقتورغه مناسب کتابلرده کورساتلگان.

کوب یرلرده اصول جدیده ابتدائی مکتب‌لر بر درجه‌گه‌چه نظام وترتیبکه قویلغان بولسه‌ده، ابتدائی‌دن یوغاری صنف‌لر بیك تارقاو وانتظام‌سز حالده توررالار ایدی. بناءً علیه رشدیه ایچونده عمومی برپروغرام یاصالوب تجربه میدانینه چغارلوی بیك مهم‌در.

مکتب کتبخانه‌سی فهرستی‌ده تکمیل ایدلمش. بوفهرستنی ترتیبده بالالرنڭ ترکی اوقو قوتلرین آرتدرو، معلوماتلرین کیڭایتو، اوقوغه رغبت‌لرین کوبایتو هم آلارغه حسن اخلاق یولی کورساتو، جهت‌لری گوزلچه ملاحظه ایدلسگانی ظاهردر.

بومعلم‌لر جیولشی وآنڭ قرارلریده همه «اش» شیکللی تیوچی‌لر وسوگوچی‌لردن البته قوتولمادی.

لکن انصاف ایدوب معلم‌لر جیولشی‌نڭ نیندای چاقده بولغانینی خاطرگه کیتوریك: سیاسی هوالر بیك بوزوق ایدی مسلمان بولوبده علم‌گه دشمان بعض شخص‌لر معلم‌لر جیولشینی بولدرماسقه اوتنگان‌لر وفتنه احتمالی ایله قورقتغانلر، «بلغار» زالینده معلم‌لر حاضر بولغان بر ضیافت‌نی پالیتسه کیلوب تاراتدی، رسمی جیولشودن منع بولغاچ همه احتمال‌لرنی باشلرینه آلوب اورمانده جیولغان معلم‌لر اوستینه برقارت تاتار تیلیفون ایله پالیتسه‌دن آطلی قزاق‌لر کیتورتدی، قزانده همه مسافرخانه‌ده‌گی معلم‌لر پالیتسه طرفندن یازوب آلنوب تحت نظارتده توتولدیلر، شول کونلرده قزانده‌غی «معلم‌لر صنفی» مدرسه‌سنده پالیتسه تنتو یاصاب شاکردلرینه ٢٤ ساعت ایچنده شهردن کیتارگه یاصادی، معلم‌لر جیولشی وآنڭ قرارلر-

ندن «مادی وروحانی» فایدهلرین جینگلك ایله‌گنه کوتوچی بعض «افندی»لر یوقاروده تزلگان وباشقه احوالنی ملاحظه قیلوب، التزام ایتدکلری جیولش خدمتلرندن استعفا ایدارگه تدبیـــــر «وجدانلری» تکلیفنچه مجبور بولدیلر....

آلای بولسه‌ده اخلاصلی معلم‌لر اشله‌دیلر. معلم‌لرنڭ اش اشله‌ولری بایتاق مشکل بولغانی معارضه‌نی قبـول ایتمیدر.

شولارنی بله‌توروبده بو «نمونه‌نی» ترتیب ایدوچی معلم‌لرنی عیبلارگه نقصانلرین ازلاب ماطاشمق، اخلاق بوزوقلغندن سوگنوگه باشقه برنرسه‌ده توگلدر. اخطارغه‌ده احتیاج یوق‌که: بـو یلغی «معلم‌لره نمونه» ده اوزلرینڭ کتـاب صاتوینـه فایده کورمگان «محرر» لر بو اخلاق بوزوقلغندن مستثنادر. آلار اوز فائده‌لری ایچون قوللرنده‌غی هر «قورال» ایله محاربه‌ده، کیڭ معناده‌گی اخلاق نڭ «اقتصاد» نامنده‌گی فصلی بوینچه معذوردرلر.

مع‌مافیه بو کتاب‌نڭ قیسقه‌لغینه معلم‌لر جیولشی‌نڭ همه کامیسیه‌لرینڭ اشی برابر نشـر ایدلمگانگه تأسف اظهار ایتمایینچه اوزارغه ممکن توگل. کامیسیه‌لرده قارالغان ۳ مهم مسئله:

۱) ۹۰٦سنه مکارجه جیولشی‌نڭ مکتب ومدرسه توغروسنده‌غی قرارلـری ۲) ۹۰٦سنه ۳۱مارت‌ده منیستر تصدیق ایتکان مکتب نظاملری ۳) قـزان اویازی زیمستواسی‌نڭ مسلمان مکتب‌لری خصوصنده‌غی پرویکتی توغرولرنده «معلم‌لر جیولشی» نڭ ملاحظه‌سین ایشتو بیك مهم ایدی.

مکتب‌لرنی بـر یولغه صالو کیرك بولو ایلان برگه یازو واملامزنی بریولغه صالورغه‌ده بیـك وقت یتکان. یازونی یولغه صالو ایله اوقو ومعارف اشی برده بر آلغه کیده‌چك وجیگله‌یه‌چکدر. بناءً علیه بواش ۱۹۰۰نچی یل اوفا جیولشندن (*) صوڭ ینه بر حرکت بولسون ایچون املا کامیسیه‌سینڭ

(*) بو اوفا جیولشی نڭ مذاکرات خلاصه‌سی وقرارلری فاتح کریمی نڭ «آندن موندن» نام رساله‌سنده نشر ایدلمشدر.

ملاحظه‌لرینده بو نمونه‌گه علاوه ایدلسه یـازوده فـکر یورتوچی کشی‌لرگه بریاردم، اشلاوچیلرگـه برمسوده بولور ایدی.

حکومت‌دن قطع نظر، اوز خلقمزنڭ ده‌یوزدن بردن آرتغندن معاونت کوتمای تورغان معلم‌لرمزنڭ شلته، مشقت ومصارفلرنی التزام ایدوب، فقط اوزلری سویگان علم اشی‌نڭ آلغه کیتوینه اجتهادلرینڭ ثمره‌سی بولغان، بو جیولش‌لر وقرارلری ملت فائده‌سنی تله‌گان هر بر مسلمان طرفندن تقدیر ایدلورگه تیوش اولدیغی کبی ملتمزنڭ معارف وادبیات تأریخنده اورون آلورغه مستحق‌در.

زور کوبلك وصافلف قوتی ایله سیاست میدانینه یاکیدن کره تورغان تاتار ملتی‌نی یاقترتوچی وچن کوچلاندروچی بوقهرمان معلم‌لرنی طانوماسقه بتون دنیا تأریخی‌نڭ حقی یوقدر.

معلم‌لر یاشاسون! ملت یاشار.

ب.

بر ایکی سوز.

بوندن اون بیش اون آلتی یل مقدم «مدرسهٔ محمدیه»نڭ یارطی ایسکی یارطی یاڭا اصول ایله اداره ایدلـگان زمانلرنده شاگردلرده غزیتـه اوقو هوسی بیك آز ایدی. اول وقتقه قدر هرنه قدر «ترجمان» غزیته‌سی اون سنه قدر دوام ایتـکان بولسه‌ده مذکور مدرسه‌ده فقط ایکی عدد مشتریسـی وار ایدی. صوڭره یلدن یل شاگردده غزیته مطالعه قیلو هوسی آرتدی. بر وقت «شرق روس» غزیته‌سی وجودکه کیلدی. شاگردلر آرا تیره بونی‌ده اوقومغه باشلادیلر. «حیات» غزیته‌سی چغا باشلاغاندن صوڭره شاگردلرده‌گی هوس ایکی ثلوش آرتدی. اول زمانلرده عبدالرشید افندی ابراهیم‌نڭ شاگردلرگه خطابا یازلغان نصیحتلرینـی شاگردلر سوینه سوینه اوقیلر ایدی. صوڭره «قزان مخبری» آنـڭ

آرتندن «یولدز» «آزاد» هم «الفت» غزیته‌لری میدانغه چقدی. شاگردلر بو غزیته‌لرنی بیك شادلق ایله استقبال ایتدیلر.

«قزان مخبری» و «آزاد» غزیته‌لری بر مدرسهٔ محمدیه‌گه ایکیشر یوز نسخه طارالا ایدی. «الفت» کندلك شاگردلر آراسنده بر زمان بیك رواجده بولدی. لکن صوکره هر قایوسینك ده تیزدن اخلاصلری قایتدی. چونکه شاگردلر بو غزیته‌لر اچندن اوزلرینك دردلرینه درمان ازایلر ایدی. بو غزیته‌لرده اوزلرینك احتیاجلرندن بحث ایدرلر دیب امید ایده‌لر ایدی. لکن امیدلری بوشقه چقدی.

«مخبر» «آزاد» غزیته‌لری سیاستدن بحثکه کروشوب کیتدیلر. اوّلده شاگردلرنك یگانه حامیسی بولوب کورنگان عبدالرشید افندی «الفت» غزیته‌سنده بتونلای ملالر وبایلر طرفداری بولوب کیتدی. شاگردلرنی حمایه ایدوچی وآنلرنك احتیاجلرندن بحث ایدو وآنلرنك معلوماتلرینی آرتدررغه سعی ایدوچی غزیته‌لر قالمادی.

چیتدن هیچ بر تورلی حمایه کورمگاندن صوکره اوز اوزلرینی حمایه وبعض مستبدلرنك جبر وظلملرینه قارشی مدافعه ایدوچی بر غزیته‌نك کیره‌کلگینی شاگردلر حس قیلدیلر.

یل یارم قدر حاضرلانگاندن صوکره بو کونگی کونده اوشبو «الاصلاح» غزیته‌سی وجودکه چغارلدی. «الاصلاح» غزیته‌سی باشقه‌لر کبی سیاستدن کوب بحث قیلمایه‌چقدر.

«الاصلاح» غزیته‌سی شاگردلر ایچون بولغانلقدن آنك خدمتی شاگردلرنی حمایه، آنلرنك معلومات‌لرینی آرتدرو وآنلرنك احتیاجاتندن بحث ایدو وآنلرغه قولندن کیلگان قدر ترقی یوللرینی کورسه‌تو اولاچقدر.

اوز غزیته‌لری اولدیغی ایچون «الاصلاح» نی حمایه قیلو شاگردلرنك بورچیدر.

بتون صحیفه‌لرینی شاگردلر ایچون تخصیص قیلغان بوندی بر غزیته‌نی شاگردلر ازدل وجان تبریك ایله استقبال ایدرلر امیدنده‌من.

«الاصلاح» غزیته‌سینی چن کوکلمدن تبریك ایدوب، اوزاق یللرغه قدر عمر ایتوب، شاگردلرگه وآنلر واسطه‌سی ایله ملتمزگه زور خدمتلر قیلا آلووینی آرزو ایده‌من.

علی اصغر کمال.

شعرلر:

کوبدن اصلاح اولسه ملت غفلتی بلماز ایدی
اولسه اصلاح چین رفیق هیچ حسرتی کورماز ایدی

مدرسه مکتبلرك حال پریشانون کوروب
سیل کبی کوز یاش یورالك قاب قاراقان اولماز ایدی

ای مقدس ملتم شانك بیوك، قدرك بیوك؛
گر خیانت اولماسه قدرك توبان اولماز ایدی.

کوب صوفیلق دعواسنده‌گی خیانتچی سنك
جانوكا قصد قیلماسه حالك یمان اولماز ایدی؛

جمله انسان قدركی تقدیر ایدردی دم بدم:
مذهبك، دینك صاری یاشل چاپان اولماز ایدی.

قورداش

یالقنلی صولودن

رب عزت دائم ایتسون بختیارك دمبدم
تقدیر ایتمسه جاهل، تقدیر ایدر اهل کرم

اصلاح اسمن قیلسون اجرا، باقماسون بو قورتلاره
دائم اولسه ملتی، قورتلاتاچقلار لاجرم

بولسه بلش جان صاتالر، اوق آتالار انسانه
ملتك بتسون، قادالسون، سنده بولشونك ارم

سن یلاما یرتلوب قات، آنلاره آرزان یاشك
آقچه بولسه، اچده تولسه، آنلاره یوقدر ندم

صایدی شاگردی آلارقل، اولسه میت أیلك ایلت
اون اولك اولسه همان ایلت، درسی قالدی یوق الم
دین نامنده سوداسی زور، آلدی صولدی قورقده
اش کویلانه تولسه قورصاق، ملته یوق اصلاغم

م. الاوقاصی.

(*) قارانغو ایکان یولمز؛ کورماس ایکان کوزیمز
آغلادی بو حالمزگه؛ سزنك وجدانلرگز «مرتبه»
کوب مشقتلر چیکدگز؛ کوب قایغولر کوردگز
آقغان وقنلر بولغاندر ؛ کوزلردین یاشلرگز
آغر سوزلر ایشتدگز ؛ نچار اسم آلدگز
زینددیق ایلان چاقورلدی ؛ عزیز اسملرگز
نق بولدگز فکرگزده؛ توزدگز بارچه سینده
منگو انتولمایه چق بو؛ سزنك همتلرگز
اوزاقلادای کلور زمان ؛ حقیقت میدان آلور
آلتون قاره‌لر ایلان یازیلور تاریخلرگز
خوش توغانلر! صاو بولگز؛ حق ایرور اویلرگز
سزنك آرتدین بارەچقلر؛ قالغان ایبداشلرگز

عارفجان المصطفوی.

(*) میشه ریاشلرینك ریزیف آلدیندن یرلی طورغان کویلری بلان اوقلسون

داخلی خبرلر :

یاکا عالی مکتب پالیتیخنیکوم

K. K. Мазингъ تیزدن ماسکوۋاده پالیتیخنی- چسکی اینستیتوت آچاچق، گیمنازیه هم ریالنی مکتبلرینی تمام ایتکان شاگردلر قبول ایتله‌چکلر بو مکتبکه حکومت طرفندن برده اعانه قیلنماغان- لقدن اوقو حقی قیمت بوله‌چق هر شاگرد با- شندان یلغه ۳۵۰ صوم آلناچقدر. حاضرگه میخا- نیچسکی و ایلیکترو تیخنیچسکی آتدیلینیه‌لری آچلوب یوز قدر اصطودینت قبول ایتله‌چکدر.

کافکاز نامیستنیگی ۋارانسوف - داشکوف پیتربورغغه مراجعت ایتوب، کافکاز ایچون بعض اصلاحلر وشول جمله‌دن کافکازنك اوزنده پالیتیخنیچسکی اینستیتوت یاخود تیخنیکا قسمی بلەن اونیۋیرسیتیت آچارغه صوراغان.

پیتربورغده‌غی زور عالملر هم محررلر جمعیتینك شعبه‌سی ۲۶نچی سنتابرده صاراطفده آچلغان.

اصطالیپیننك کییفده‌گی پالیتیخنیچسکی مکتبلر معین مقداردن آرتق آلنغان یهودلرنی چغارغه امری صوگنده، شول مکتبده‌گی پرافیسورلر صا- ۋیتیده ۱۰۰ قدر یهودی شاکردلرنی چغاروب آلار اورنینه ۱۰۰ روس شاکردلرنی آلورغه مجبور بولغانلار بو واقعه‌دن صوك اینستیتوت ریکتوری Темоѳеевъ و پرافیسورلردن: Шапошниковъ ‘Радчикъ هم Бажаевъ لر خدمتلرندن استعفا ایتکانلر.

نارودنی اونیویرسیتیتلر جمعیتی طرفندن آچلغان اورته نارودنی اشکولا.

موسکوا شهرینك اوّلگی اورتا نارودنی اشکولا ۱۹۰۷نچی سنه‌نك غینوارنده آچیلب شاکردلکگه مکتب ابتدائی بتورگان ۱۶ یاشندن اوستن ایر وخاتونلر قبول ایتله‌در. مکتب پروغرامماسی ۳ یللك اورته مکتبلر بیرگان معلوماتدن مهملرینی بیروب بتررگه، هم تله‌گان کشیلرگه خصوصی فنلرگه یازیلب شولارنی غنه طڭلارغه‌ده ممکن بولوراق ایتوب یاصالغاندر.

درس هفته‌ده اوچ مرتبه بولوب هر مرتبه اوچار ساعت اشتغال ایتوله. اوقو حقی یارم اوقو یلنده (یعنی آغوستدن غنوارغه، یاکه غنواردن مای آخرینه‌قدر) بتون درسلرنی طڭلاوچیلردن ۵ صوم آلونادر. اوتکان قش روس تلی، ادبیاتی، حساب، تاریخ وعلم اشیا لیکسیه‌لری اوقولغان. لیکسیه

لـرنی ۳۷ ایر، ۱۷ خاتـون طـڭلاغانلر. طـڭلاوچیلرنڭ کوبره‌گی کانتورشچیـك ، پریکاشچیـك هم رابوچیلر بولوب، بعضلری شهرنڭ ایکنچی چیتلرندن‌اوك کیلوب یوریلر ایکان. مکتبنڭ شاگردلرینڭ بیك هوس بلان درسدن قالمی یرولری، اوقوغان نرسه‌لرین بربرسی بلان مذاکره ایتوب بیك آڭلارغه طرشولاری، هم تورلی یاقدن کیله تورغان مکتبنڭ بارشیندن سؤاللر، وکوندن کون درس‌که یازلوچیلرنڭ آرتـووی خلقنڭ مونـدی مکتبکه احتیاجلـری بارلغین بلدرتکانگه کوره معهود جمعیت شول مکتبلر حقنده بو کونلرده بر رساله نشر ایتارگه قرار بیرگان.

روسلرده بلکه مونـدی واق تویاك مکتبلرگه احتیاجلری باردر. اما بزنـڭ تاتارده الله‌غه شکر آنـدی مکتبلرگه احتیاج یوق، شوڭار کوره آنـدی مکتبلرمز یوقده هم آچمیمزده آچساق بز آلای واقنی آچمیچه دارالفنون، مدرسهٔ عالیه، دارالفنون عالی، المدرسة العالیة فی الحوالین کبی ؤیصشی اشقولالرغنه آچارمز.

روسلر بزدن عبرت آلسونلر!!.

ناغراد

اوفاده عثمانف محله‌سینـڭ مکتب مدرسه‌لـری فایده‌سنه موندن نیچه یللر الك بر حمیتلی بای اوزینڭ استرلیتماق‌ده اولغان دورت بیش کیبتنی وقف ایتمش ایکان. حاضـر شونڭ حقنده تـورلی سوزلر ایشتولمکده‌در. جمـله‌دن برسی: مذکور محله‌نڭ امامی وقفغه بیرلـگان کیبتلرنی بتونـلای اوز اسمنه کوچروب تلاگانچه اوز فایده‌سینه تصرف ایته ایمش. مذکور اـنڭ اصلن بلـوب مطبوعات برله ملتکه کورساتکان کشیگه ملت طرفندن ناغـراد بیرله‌چك.

خوالین اویازی ویـزاوای قریه‌سینڭ امامـی شاکر حضرت موندن اوچ، دورت سنه مقدم مدرسه‌سنده اوقتقان بولوب ماتاشسه‌ده بوایکی یل ایچنده مدرسه‌نی بتونلای تاشلاب اوزیده اوقتمی باشقـه کشیدن ده اوقتدرمی دیب برشاگردزارلانوب سویله‌دی.

باکوده حاجی زین العابد تقییف‌نڭ قزلر مکتبنده ۱۸نچی سنتابرده درسلر باشلانمشدر. مکتبنڭ مدیره‌سی مریم خانم سولکیویچ، شریعت معلمه‌سی سکینه خانم آخوندؤا، ترکجـه معلمه‌لری شفیقـه وسیده خانم شیخزاده‌لر. روسچه درسلری معلمـه لری ساره خانم وزیروؤا قزانلی صابره خانـــم عبدالرحمن زاده، کبری خانم باقروؤالردر. بوسنهٔ تدریسیه‌نڭ نهایتنده ۱۲ نفر قز مکتبنی اکمال ایدوب شهادتنامه آله‌چقلردر . اوقولان درسلر : قرائت ترکی، حساب، یازو، املا، معلومات شفاهیه، اسماء ترکیه، صرف ترکی، شریعت، جغرافیا، تاریخ، علم اشیا، قرائت فنیه، قول هنرلری، اصول تدریس وادارهٔ مکتب، ترکی وروسی لسانلردر.

«وقت»

اوز مخبرمزدن

یدی‌صو ولایتی پشپك شهری مسلمانلری عموما چالشقر کورلسه‌لرده نادانلق ایله چالشقاندن البته تیوشنچه فائده کورلمیه‌چکـی هر کمنڭ معلومیدر.

حاضرده شهرمزنڭ سوداسی صارت، دونگان نوغای مسلمانلری قولنده بولسه‌ده همه‌سـی علم تجارتدن بی‌خبرلر. هرکم اوزی تابقان بر نیچه یوز یاخود نیچه ملڭ صوم ایله سودا قیلـوب آرالرنده هیچ بر شرکت اولمغاندن هم بولو احتمالی یوقلغندن تیمر یول کیلسه سودانڭ مسلمانلر قولندن کیتوب بالکل ارمن، یهود، روسلر قولینه کروی یقین بر احتمالدر.

مکتب، مدرسه‌لر همان ایسکی حالنده، فقط نوغای قردشلرمـز اوز آرا اتفـاق قیلوب «مکتب

اجتهادیه» نامنده بر مکتب تربیه قیلمقدەلر، بو-
ندن باشقه دونگان قردشلرمز بو سنه هر اسبابون
حاضر قیلوب بر مکتب صالدرسالرده معلم طوغرو-
سینه کیلگاچ دقت ایتمدکلری کوره‌در، آزماز
وظیفه ایله اشسز یورگان هنرسزلر دن برینی تعیین
قیلمق بوله‌لر ایمش. صارت اهالیسنه کلنچه کوبلك
طرف اولان بر قوم، سنت طوینده فلان خواجه اوچ
یوز صوم صرف قیلغان باشقه فلانی بیش یوز صوم صرف
قیلوب ٥ کون طوی قیلغان آتاقلرون آلور ایچون
بربرسندن سنت طوبی خراجتون آرتدروغه طرشسه
لرده مکتب ایچون ٤—٥ صوم اعانه بیرگانلریده
کوب کورنمیدر. اوزلرینه مخصوص ترتیبلی مکتب‌لری
بونتلای یوق. بقا ایچون اجتهادلری شو قدردر.

مدرسه خبرلری:

قزان آرتی مدرسه‌لری:

(١) صاتش مدرسه‌سی:

مدرسه‌ده فکرلی، آکلی شاکردلر بولغانلقدن
مدرس افندی اوزیده بر درجه آکلاغانلقدن
یلدن یل بر آز اصلاح قیلنه بارادر. لکن با-
لالاری اوقی تورغان تیره‌یاق ملالری اصلاح
وترتیبکه بیك قارشی توردقلارندن رسمی صورتده
مدرسه‌ده اوقو، اوقتو ترتیبکه صالنغانی یوقدر.

(٢) قورصه مدرسه‌سی:

اوّلده زمانه‌سنه کوره فکرلی، جرأتلی شاکردلر
یتشمشدر. حاضرده‌ده ابتدائی قسمی یخشی اوق
ترتیبلی بولسه‌ده رشدیه اعدادیه قسملرنك ایسکی
فکرلی معلوماتسز خلفه‌لر بولو سببلی انقراضغه یوز
طوتمقده‌در. مدرسه‌نك نظافت جهتی ده‌برده قارالمیدر.

(٣) قاضی ایلی مدرسه‌سی:

مدرسه‌نك مادی جهتی یخشی بولسه‌ده بو کونگه
قدر اوقو، اوقتو توغرسنده ترتیب کرگانی یوق
ایدی. ایندی یاش مدرس بولب صایلانغان افندی
ملت حالن آکلاغان، مکتب مدرسه توغرسنده
تجربه کورگان ذات بولغانلقندن مدرسه‌نك معنوی
جهتن‌ده زماننك اقتضاسینه کوره اصلاح ایدوب
شاگردلرنی ممنون ایدر دیه امید ایله‌مز.

(٤) مچکره مدرسه‌سی

اوّلده آطاقلی مدرسه بولسه‌ده، حاضرده شاکرد
لری اوقودن قناعتلانمگان سببلی یلدن یل منقرض
بولا بارادر.

قزان خبرلری:

نفی:

دورت آیدن بیرلی قزاننك گوبیرنسکی تور-
ماسنده حبسده یاتقزلا طورغان ادیب مشهور عیاض
افندی اسحاقف بو کونلرده چیت گوبیرنالرنك
برسینه نفی ایتله‌چکدر.
عیاض افندی مادی بیك اوکایسز حالنده اولد-
قندن، آکلاغان کشیلرنك اعانه قیلولری امید
ایتله‌در.

قزان باینك زکاتی.

اونداوچی شفیق دیب متعارف بر فقیرگه صفا
بختییفدن بیرلگان زکاتنی بوکونلر اداره خانه
مزگه کرتب کورسه‌تدیلر الله یولینه بیرلگان نر-
سه‌لر اوشبولردن عبارت: ٧ بەیلەم چرگەن گارس
١ دانه بیلگه بەیلەنه طورغان قایشقه ئله کترله
طورغان کوگارگان‌جیز بلاخه، ٥ دانه صاصب بتکان
پادمیشکالر، هم بر نیچه دانه کوگارگان تویمه‌لر.
بر آدم شفیقنی قزغانب بتون نرسه‌لرینی
اونبش‌تین‌گه صاتب آلغان. بلەسی ایدی کیبتده
صاتلەی، چرب بتکان، بو نرسه‌لرنی بختییف الله
یولینه کوبمی‌گه حسابلاب بیردی ایکان؟ خیر، آنك
کشینك نی اشی بار، که‌له‌پوش کییب یورسه مسلما-
نلقغه شول یته بیت!

اوللری پیتربورغ اونیویرسیتیتی نڭ شرق لسانلری اوقوته تورغان قسمنده ۱۵ یل مقداری لیکتر بولوب تورغان عبدالرحمن افندی شوکت، بوکونلرده بوبی مدرسه‌سینه ترك لسانی معلملکنه چاقرلوب قزاندن بوبی‌گه کیتدی.

عبادت (حج) برلن سودا ایتوچی بدلچی حاجی‌لر بویلك قزان اورامل‌رنده، اولگی یللرغه قاراغانده کوبرك کورنه‌لر.

فائده‌لی (طابشلی) سودا بولورغه کیراك: یوقسه چالمالرنی‌ده یخشی‌لاب چالورغه، ایرنه تورغان بدلچی عربلر قزان‌غه قدر کیلوب یورمسلر ایدی. الله هربر مؤمن مسلمان‌غه خیرلو کسب‌لر بیرسون.

اتفاق المسلمین نڭ قزان شعبه‌سی ۳ نچی دوماغه قزان گوبیرناسیندن وکیللر صایلان‌غانده اوز طرفیندن عبدالحمید کازاکوف، ملا عبدالله آپاناى، عیسی ینکیفلر نڭ کاندیداتوراسین قویارغه قرار بیرگان.

«قزانده‌غی کورص»

صوڭغی یللرده بزم طلبه‌لرده غفلت اویقوسندن طروب، کرك وضرور فنلرنڭ مدرسه‌ده اوقولووینی صوراسه‌لرده، ملالرمز شاکردلرنڭ التماسلرینی هیچ بر التفات ایتمدیلر؛ حتی طلبه‌لرگه قارشی طوردیلر وتحدید ایتوده قصورلق کورساتمدیلر؛ نبینا (صلعم) نڭ وارثلریمز دیه دعوی ایتسه‌لرده، پیغمبرنڭ اوامرینه ایارمك بویله تورسون، آنڭ تعلیماتینه بتونلای قارشی طوردیلر؛ ملالردن برنرسه‌ده چیقمغاچ، طلبه‌لر «الحکمة ضالة المؤمن این وجدها اخذها» حدیثی وفقنچه قایدنغنه وکیمدنگنه اولسه‌ده معلومات آلویولینه کرشدیلر؛ خصوصی اولارق اصطودینت واوچیتیللردن اوقدیلر واوقدقده ایدیلر؛ لکن بویله اوقونڭ مقصودقه ایرشدرووی بیکده قرانغی ومبهم اولدیغی طلبه‌لرنی تشویشکه توشردیکندن، اعتمادلی وثباتلی کورصلرنڭ بولووینی تلامکده ایدیلر؛ اصطودینتلر، کورصلر آچسه‌لرده حکومت طرفندن یابولدیلر، جناب حق دوامنی موفق ایلسون، بوسنه کالیسنیکوفنڭ همتی برلن اونیوٙیرسیتیتکه حاضرلی تورغان کورص آچولدی؛ بو کورص. پاپوچیتل اوکروغنڭ رخصتی ایلان آچولدیکندن، حکومتنڭ یابور خوفی یوقدر؛ مذکور کورص ایکی قسمدن عبارت اولوب، اولگی قسمینه کرگان کشی ایکی یلده، ایکنچی قسمینه کرگان کشی بر یلده اونیوٙیرسیتیتکه حاضرلنه آلاچقدر؛ اوقیه‌چق فنلری بونلردر: روس ادبیاتی، تاریخ روس، تاریخ عمومی، جبر، هندسه، مثلثات، هیئت، حکمت طبیعیه، فرانسوز، نیمس ولاتین لسانلری، منطق (قشقاریلرنڭ علم، هدایت بحثی توگل آنلر قشقاریلرنڭ زعمنچه‌گنه منطقدر)، علم احوال روم، جغرافیه، دولت قانونلری وباشقه فنلردر؛ معلملری ایسه، گیمنازیه، ریالنی معلملری اولوب، هر معلم اوزینڭ مهارت کسب ایتدیکی فنلرینی اوقوتمقده‌در؛ بزم معلملرمز کبی اوزیده یخشی آڭلامغان فنلرنی، بلام دعواسی ایلان اوقوتوغه کروشوب، علمنڭ روحینی غائب ایتمیلر؛ ایمدی مذکور کورصده اوقمقده اولان طلبه‌لره کلورساك، آنلرنڭ کوبوسی روس وباشقه ملتدن اولوب، مسلمانلرده اوندن آرتقدر؛ ایکنچی قسمده ایکی مسلمان اولوب، باشقه‌لری برنچی قسمده‌در؛ (جناب حق ثبات ویرسون!) شاید کیلاچك سنه‌ده مسلمانلرنڭ عددی ایکی ئلوش آرتسه کرك. بوندن باشقه قزانده‌غی چاصنی گارادوسکوی، اورنبورغده‌غی کیسیلوف کورصی حقنده کیلاچك نومرلرده معلومات ویروب، یاشی اوزغان طلبه‌لرمز نڭ هم فقیرلرنڭ کروب اوقووی ممکن مدرسه‌لرنی کورگازرمز؛ علمگه صوصامش طلبه‌لرمز تورکوم تورکوم کروب اوقورلر؛ ملتمز نڭ استقبالن تأمین ایتارلر.

(والذین جاهدوا فینا لنهدینهم سبلنا)

عصمتی

متفرقه

ذکی شاگردنڭ مدرسه‌دن قوولوی

آچلمازمی تاتارنڭ ایکی کوزی؟
جهالتدن هلاك بولا ملت اوزی.
بوندن‌صوڭ کورنمه‌سمو ایکان بزگه.
معشوقمز معارفنڭ یاقتی یوزی؟

اوکتابرنڭ صوڭغی کونلری یقین‌لادی جاینڭ ماطور قویاشلی کونلری بتوب بتون دنیانی بولوط وقارانغولق قابلادی. آیاق برلان باصارغه قزغانورلق یاشل خطفه کبی اولنلر بتـه باشلادی. جیلپر جیلپر سارغایشوب اوترغان آغاچ یافراقلری صارغایشه وقویلا باشلادی. آدمنڭ ثلله نیندای قایغولارنی‌ده تاراته تورغان صاندوغاچ وتورغای طاوشلری بتدی. دنیانڭ قزیغی کیتدی. هر کونده قار ویغمورلر یاووب جیرنی بلچراتـب بار عمرلرنی اورامده اویناب اوتکارگان بالالرغه اوینارغه جایسزلی باشلادی، بالالارینه قـاراب: اورامغه چقسه‌لر باطوب، چقماساالر اوی طغزلاب طاوشلاب یالطالر بـو قهر توشکانلرنی مدرسه‌گه ایلتوب طاشلاماغه کیراك. ایکمك کیمروب یاتسونلر شونك دیگان سوزلر تاتار آغزندن ایشدلگالی باشلادی.

مارت‌ده‌مدرسه‌دن قایتقان تاتار شاگردلری‌ده ایندی یورطده‌غی اشنی بتردك. ایگننی‌ده جیدق. پچاننی‌ده کیتردك. آزبارده یاصادق. مدرسه‌گه باروغه کیراك دیب سویلانه باشلادیلر.

دیمـك تاتار شاگردلرینڭ مدرسه‌گه جیولو، مدرسه‌لرنڭ‌ده آچلـــو زمانلری جیتدی. قطری حضرت‌ده بالام شاگرد کوب جیولغانچه یخشی‌راق اورون آلوب قالسون دیب ذکی مخدومنی تاتارنڭ بیك شهرتلی مدرسلرندن سلی حضرتنڭ مدرسه‌سنه آلوب کیتدی. سلی حضرت‌قشقار پیش قدملرندن یاش وبیك ماقتاولیسی‌وبرشهرنڭ برنچی محله‌سنڭ هم آخونی هم مدرسی ایدی.

بزنڭ ذکی مخدوم موڭارچه آناسندن هیچ آیرلمغان، راحت وپومشاق تربیه‌ده‌گنه اوسکان وشهرنی بـرده کورمگان ایدی. شولای بولسـه‌ده شهرگه‌بارغان آدملردن‌ایشدوب‌شهرده‌گی آدملر بیك چیسطا ویخشی کیوملردن یوریلر. آنلاغی‌یورطلر بیك‌الکان ماطوربوله‌ایمش‌دیب‌خیالنه اورناشترغان ایدی. آتاسی ایـــــده اوغلوم شهرینڭ سلی حضرت مدرسه‌سنه ایلتیم دیب آلوب کیتکاچ‌یوالك بارغانك اوزنڭ‌باروب توره‌چه‌ق مدرسه‌سنی. ثلله نیندای بر الکان ویخشی ایو بولور، مدرسه‌ده‌گی شاگـرد ومعلملرده اوستلرینه قارارغه اویالورلق درجه مهابتلو وآرو کیوملی بولورلر دیب اویلاب باره ایدی. وشول خیاللر ایله شهرگه بارب آنده‌غی الکان ایولرنی وآدملرنڭ بیك یخشی کیوملرنی کورگاچ مدرسه وشاکردلر حقنك اولان خیالی بیگراك نقلاندی.

اورامده آت برلان اوتکانده الـکان وماطور یورط کورنسه‌بو یورط بز باراچاق مدرسه توگلمه؟ دیب آتاسندن صوراشه باره هم‌ماطورایو کورنگان صایون بو مدرسه‌در شونده طوقتار ئلی دیـب خیاللانوب بارا ایدی. اوزاقده اوتمه‌دی آربا طوقتادی. ذکی‌ده خیالندن بوشانوب نی‌بار ایکان دیب قاراسه برایو آلدینه طوقتاغان ایدکلرینی کوردی بوایو باشقه ایولرگه قاراغانده قارصاق، بویالماغان، اشقاطورلری قوبوب بتکان، استینه‌سینه کومر وآقبور‌برلان‌ثلله‌نیلر یازوب چوبارلاب بترلگان تره‌زه‌لری بیك قاره: قاپوسی واتلغان، قاپوسندن ایسکی سولـگیلر صالنوب توره، قاپقه‌سی بیك نچارغنه، وقاپقه، توبنده هرتورلی چوپلر اویولب یاته، قصقه‌سی شهرنڭ باشقه ایولرینه قاراغانك برطاشلاندق ایوکبی کورنمك‌ده ایدی. ذکی مخدوم

آتاسندن بو ایونك مدرسه ایکانین ایشتگاچ اوزینك اوّلگی خیالنی یاڭلشقان ایکانینی بلب حاضردن بر امیدسزلکگه توشدی یورطنك اچینه کروب آتنی طوغاردیلرده آشارغه صالوب بیلاب قویدیلر.

قطری حضرتنی مخدومنی آلب مدرسه‌نك ایچینه کرب کیتدی ذکی مخدوم گرگان ایونك منظره‌سی موناشول روشده‌ایدی: ایشك توبننی هر تورلی چوپلر ونجس نرسه‌لر اوپولکان، بر صولی طاز واول طازنك تیرسینی توکرو وقاقرودن حاصل بولغان شاقشی کل، آیاق کیوملری وهر تورلی قومغانلر بار. ایونك توشامی استیناسی وایدانی بیك قاره توزانلی چوپلی. ترزه توپلری صولی، چرگان وبیك قارالغان. ایونك برنیچه جیرنی کچکنه کچکنه تیشك کیزلر وپچاق برلان ئلله‌نیلر یازلغان یامسز ارستاللر بار. واوستال آستنی ایکمك، چنایاق، چاینوك، کولماك، اشطان طاغن ئلله‌نیلر بار؛ اوستال یاننی قاب‌قاره طشلی مندارلر وقایشلانب بتکان کیوملر وهر مخصوص کییز اوستنده ۲-۳ کشیلر بار؛ بو کشیلرنك بعض‌سی نماز اوقی، بعض‌سی آشی اچه، بعضسی یوقلی، بعضیلری یازو یازه، بعضیلری پیاله‌غه اری اری ایدوب شمائل یازه، بعض‌سی قرآندن کوچروب تریلکه‌گه‌صای نرسه برلان یازوب اوتره، بر پوچمقنی برنیچه صوقرلر قرآن اوقیلر وایکنچی پوچماقنی آقصاق توقصاق آدملر چیتك تکوب اوتره‌لر.

حاصل ایوده نیچه کشی اولسه همه‌سی‌ده باشقه باشقه اشلر ایله مشغول ایدی. بزنك ذکی مخدوم نك شهر یورطلری وآدملری حقنی‌غی حسن ظننه بیك خلاف اولدیغندن بو کورنشنی بیك عجب لنوب تمام دقت ایله قاراب یوری. وآتاسی قطری حضرت‌ده ایوده‌گی همه آدملر ایله کوروشوب سلاملاشا ایدی. صوڭیندن یالغزی‌غنه بر بولمه‌ده طورا طورغان برقارت یانینه کروب بیك اوزاق سویلاشوب اوتروب طاغن کوروشورمز ئلی صاغ سلامت بول دیب مدرسه‌دن چغوب کیتدی‌لر.

مدرسه‌دن چقغاچ ذکی آنده کورگان نرسه‌لریندن قورقوب کیتب آتاسیندن بوقورقنچ نرسه حقنده سؤال بیرونی لازم کورب:

اتی اوزاق سویلاشوب اوترغان قارت کم اول؟ اومارطه قارارغه برقارت یاللادم دیگان ایدك ئلله شول بابایمی؟ دیب صورادی. قطری حضرت: قوی احمق! اول قارت آدم بو مدرسه‌نك ایك عالم خلفه‌سی، سین آنا شونارد ن اوقورسون. دیب جواب بیرگاچ تن‌لری اسلی صوقلی بولوب موڭارچه آتاسنك یومشاق تربیه‌سنگنه تورغان بالا مین‌نیچك مونی توررمن دیب بیك یمان صولاندی. اوفنادی. قایغردی. طاغنی شول ایوده بولغان قباحت‌لرنی آتاسندن بیك جنکلب صوراشه باشلدی. اتی نیگه اول مدرسه‌نی سبرمیلر؟ نیگه چوپلرنی توکمیلر؟ نیگه بو قدرلی پچراق توته‌لر؟ آدم طنن آلماسلق صاصی توته‌لر؟ نیگه آیاق آستنده تورلی کیوملر وقاره کولمك‌لر یاته؟ اتی نیگه بو مدرسه‌نی باشقه ایولر کبی یخشی وماطور ایدوب صالماغانلر؟ نیگه اول مدرسه‌ده‌ی آدملرنك اوست‌لری وباشلری قابقاره. کیوملری نچار جومغان؟ بوا، مدرسه بولغاچ نیچون آنی‌غی آدملر برسی‌ده اوقمی.؟ حاصلی نی کورسه همه‌سنی‌ده نیك آلای، نیك بولای توگل دیب صوراشه. نی قدرلی صوراشسه‌ده آتاسی: یوق بالام دنیا مؤمننك زندانی دیگان. آلارچن مؤمنلر دنیالری تلاسه پچراق بولوب نیتوب اوتسون آنده قایغولری یوق جوابندن باشقه سوز ایشتمای ایدی مدرسه‌دن چقغان صوڭ بو مدرسه‌نك مدرسی اولان سلی حضرتکه کیتدیلر. باروب جیتدیلر

سلی حضرتنڭ ایونه. چالدرررر. کم بار؟-قطری ملا بار. - ایده رحیم ایدڭز خوش کیلدڭز رحیم ایدڭز. ایوگا کردیلر السلام علیکم وعلیکم السلام. امانمو سز سلامتموسزلر نی تکرار ایتدیلر. وسویلەشه باشلادیلر سلی برلان قطری ایکسی بر مدرسەنڭ شاکردی بولدیغندن گپلری بیك کیلشدی. مدرسەده یاطقانده بولغان همه واقعەلرنی سویلاشدیلر. کولوشدیلر. آلار بندی. ایندی کیلوب جیتدی سوز ذکی مخدومغه. قطری حضرت اوزنڭ اوقورغه کیترگانلکنی بلدرگاچ مدرس سلی بیك شادلاندی. کیفلاندی. صوڭ درجه طرشدروب اوقتاچەغنی ده وعده ایتدی. راسیەده بولغان همه مدرسەلرنی تنقید ایدوب اوزنه برابر هیچ کم وهیچ مدرسه یوقلغنی، اگرده ذکی طرشوب اوقسه اون سنەده برنچی مدرس بولەچەغنی ده آڭلاتدی. قطری نی اشلاب بوسنه مدرسەده شاکرد آز کورنه ڭلله جیولوب بتمگانمی ڭلی دیب صوراغاچ، سلی جیولوب ده بتگان بتون. کیلگانلری ده همەسی مدرسەده توگل کیچەدن بیرلی منم اوطنمنی کیسەلر. ٢٠-٣٠ آدم شونده کیتکانلردر.

شاکردلر فاتحه آلاسیلری کیله. دیب جواب بیردی

ایکی حضرت هرتورلی بابدن سوزلر سویلاشدیلر. گپلشدیلر مجلس بتدی. ذکی مخدومگه مدرسەدن اورون کورساتو ایچون اوچاولاشوب مدرسەگەده کیلدیلر ومدرسەنڭ هر تورلی اورنلرنی تیکشروب ذکی شاکرنڭ مخدوماق حیثیتنی نظر اعتبارده توتوب مخدوملر، خلفەلر وخلفەلرنی آشاتە وآقچەلر بیره تورغان بای بالالری طوره طورغان بربولمەدن اورون بیردیلر. ذکی شاکرد آلوب کیلگان نرسەلرنی اورنونه کیتروب قویدی. شو اورنغه همه نرسه وکیوملرنی قویوب اورناشدی. تردی. دیمك ذکی نڭ شاکرد عالمینه کرو ساعتلری، آناسنڭ یومشاق تربیەسندن آیرلوب عموم تاتار شاکردینڭ کورگان آغرلقلرینڭ همەسی ذکی نڭ باشینه ده کیله باشلاو زمانلری جیتدی. راحتلك ساعتلرنڭ صوڭی ایرشدی. آتاسی اوزنڭ شخصی اشلرنی وذکی نڭ کیراکلرنی بتردی ده اوغلوم صاغ بول. اوقی. طروش. اطاعت ایت مثللو وعظلر ایله وعظلاب قایتوب کیتدی.

ذکی مدرسەده قالدی. آتاسی ایله توش وقتنده چای اچکانلر ایدی. شول چایدن صوڭ بیچاره ذکیگه بوکون چای، ایکمك توسنی کورو نصیب اولمادی. بر کونگنه توگل اونبش کونگەچه برده طماق طویغانچه آش، چای کورمادی. قایده ایکمك آشاب. قای زمانده قالغان چایدن برار استقان صالقون چای ایچمك ایله عمر اوتکاردی. چونکه موڭارچه اصلا مدرسەگه یورومگان. مدرسەنی کورمگان. آناسنڭ حاضرلاگاننی گنه آشاب یوروگان. دنیاده اوزنڭ ایچون آش پشرو بار ایکاننی ده یخشی‌لاب بلەگان ذکی قایده آش چای حاضرلی بلسون. مدرسەدەگی شاکردلرده بوبیچارەنڭ حالینه قاراب قزغانمیلر بو آچ بیت، آشارغه حاضرلی بلمای بیت موڭارغه یاردم ایتارگه کیراك دیب اوبلی بلمایلر...

ذکی آچلق ایله بوقدرلی قیونلق کوردیکی کبی اولگی کوندانوڭ تاتار شاکردارینڭ مدرسەگه یاڭا کیلگان بیچاره یاشلرگه قیله تورغان وحشتلرنی ده کوره باشلادی اولگی کوننی آچلقدن نی اشلرگه بلماینچه اوترغانده حضرتده اوطن کیسوچیلر قایتب، ذکی یانینه جیولشوب ذکیدن کولرگه، یوق بار نرسەلر صوراشماغه، تورلی لقبلر طاقماغه باشلادیلر. شولای مسخره ایدوب اوطرەلر ایدی چالمه چاپان کیونگان بر الکان آدم کیلب کردی بو آدم کرگاچ گویا بلماماش که صالنوب بونیندی شاکرد؟ ای، مالای، سین کم، کم اوغلی

سین؟ مونك نیگه کیلدوك؟ دیب صوراشماغه باشلادی.
ذکی کمال تعظیم وخوف ایله گنه نیچون کیلگا‌نلکنی، وکم ایدیکنی بیان ایتدی. بو چالمه‌لی آدم بو سؤاللر ایله گنه قالمادی. مدرسه‌گه هیچ تعلقی بولمغان سزنك آولده قارغه بارمی؟ نیچك قچقرا؟ بوزاو دیگان حیوان بولا دیلر اول نیچك بولا؟ آناك نی اسملی! آپالرك نیچه واسملری نیچك؟ کبی کیراکسز نرسه‌لرنی ده صوراشه باشلادی بیچاره ذکی بو سؤاللردن آول‌یکت‌لری سوزینك ایسی کیلگانلکنی اویلاسه‌ده نی چاره بر الکان خلفه‌در دیب اویلاب همه‌سنی طوغریلق ایله گنه بیان ایتدی.

آخری بار

استودینت فیلولوك، آتیستات زریلستی هم گیمنازیه کلاصلارینه گروپپا برله ویالغز یالغز حاضرلرگه قبول ایته‌در. اوقتو حقی اوقوچینك کوچینه قاراب. آدرس اداره‌خانه‌ده.

علم وتعلیمگه دائر هفته‌ده بر مرتبه چغا طورغان

„الاصلاح“

غزیته‌سینه آبونه دفتری آچقدر.

یللق بهاسی ۳صوم یارم یللق ۱صوم ۵۰تین
اوچ آیلق ۱ صوم
شاکردلر ایچون اوچ آیلغی ۷۵تین
قزان شاکردلرینه آیلاب ۲۵تین.
بر‌ه‌مله‌ب بهاسی قزانده ۷۰تین باشقه شهرلرده ۹۰تین در
اعلان بهالری: هر سطرغه اوّلگی صحیفه‌ده ۵۰تین. آخرغی صحیفه‌ده ۳۰تین.

کتابچیلرغه اخطار:

چیت شهر کتابچیلرینه کامیسیه بیره‌له‌در.
کتابچیلرغه هر نومروسی ۵تیندن حسابلانب پوچته حقی آلاردن بولادر.
آقچه آیدن آیغه بیره‌رلب طورمالیدر.
غزیته‌مزگه روسیه‌ده اقتدار قلمیه‌سی ایلان معروف محررلردن کوبسی اشتراك ایته‌رگه وعده ایتدیلر.

پچان بازارنده،

کامل ترتیب ایله باره تورغان سودا بیرله‌در.
آدرس اداره خانه‌ده

آستراخانده هفته‌ده اوچ مرتبه چغا تورغان

ایدل

غزیته‌سینه آبونه دفتری آچقدر.
یللق بهاسی ٤ صوم آلتی آیلق ۲ صوم
اوچ آیلق ۱ صوم ۲۰ تین بر آیلق ۵۰ تین
آدرس
Астрахань редакція газеты „ИДЛЬ“.

اورنبورغده هفته‌ده اوچ مرتبه چغا تورغان

وقت

غزیته‌سینه آبونه دفتری آچقدر.
یللق بهاسی ٤ صوم آلتی آیلق ۲ صوم
اوچ آیلق ۱ صوم ۲۰ تین بر آیلق ٤٠تین
آدرس
Оренбургъ редакція газеты „ВАКТЪ“.

قزانده هفته‌ده اوچ مرتبه‌ده چغا تورغان

بیان الحق

غزیته‌سینه آبونه دفتری آچقدر.
یللق بهاسی ۵صوم آلتی آیلق ۲صوم ۵۰تین
اوچ آیلق ۱ صوم ۵۰ تین بر آیلق ۵۵ تین
آدرس
казань редакція газеты „Баянулхакъ“

قزانده بلکی بتون روسیه‌ده
ملت ایچون ایڭ لازم وفائده‌لی نشریاتی ایله ممتاز

معارف کتبخانه‌سی

کتبخانه‌مزده مکتب ومدرسه‌لر ایچون هر تورلی کتابلر فنی، ادبی، اجتماعی هر تورلی مجموعه‌لر ومکتب ایچون لازم اسباب هر وقت مکمل صورتده بولوب تورەقلم، آرتق آلماینچه تیوشلی بهالری ایله صاتلمقده اولوب هر طرفه پوچته وباشقه طریقلر ایله کوندرلمکده‌در. حرمتلو آلوچیلرمزدن مراجعت ایتولرینی رجاء ایدامز. کوبلەب آلدروچیلرغه بیوك اکرام.

مراجعت ایچون آدریس:
КАЗАНЬ.
Книгоиздательство Т-во Камалютдинова и К⁰, на Сѣнной

هدایه مع تمام الکفایه

باصلب چقدی گوزل کاغدلی ۳ تورلی مرف ایله ٤ جزأ اوله‌راق گوزل روشن طبع ایدلمشدر.
تمامی اورته مجلد ٥ صوم
« گوزل ٥.٠٠ صوم ٥٠ تین
« جلدسز ٤.٠٠ صوم ٥٠ تین
پوچته مصارفی آلوچیدن. کوبلاب آلوچیلرغه بیوك اکرام. اولگی وآخرغی جزألر شاکردلرگه آیروم‌ده صاتله‌در.
ناشری معارف کتبخانه‌سی

قزانده هفته‌ده اوچ مرتبه چغا تورغان

„ یولدز "

غزیته‌سینه آبونه دفتری آچقلدر.
یللق بهاسی ٤ صوم، آلتی آیلق ۲ صوم،
اوچ آیلق ۱ صوم ۲۰ تین، بر آیلق ٤٠ تین
آدریس:
Казань, редакція Газеты „ЮЛДУЗЪ"

کوب یللر اوقتوبرله تجربه کورگان مسلمان اوچینلی گیمنازیه هم کامیریچیسکی اوچیلشچه پروغراماسی برله اوقتورغه قبول ایته. آدریس اداره خانه‌ده

صباح کتبخانه‌سی

سنه ۱۹۰٦ ده نشر ایتدیگی کتابلری

کتبخانه‌مزده کلیتلی موجود اولان درس کتابلری:

قرائت ترکیه‌دن: تین

رسملی الفبا ٦٠ دن زیاده رسملری حاوی . .	۱٥٠
رهبر صبیان (۱) یاڭی اصولده الفبای ترکیه	۱٠
رهبر صبیان (۲) توزاتلوب ۲ نچی کره باصلدی	۱٥
رهبر صبیان (۳) قرائت ومعلومات ابتدائیه	۲٥
بالالرغه قرائت قاسم بیکقولی اثری	۱٥
قرائت عربیه	۲٠
گلزار صبیان، عبیدالله الرددوی	۱۲
قصه‌لی ودصه‌لی شعرلر،	۱٠

ضروریات دینیه‌دن:

عقائد ترکی (۱) نچی قسم طبع ثانی	۱٠
عقائد ترکی (۲) رشدیه‌گه مخصوص . . .	۲٥
معلم الشریعة، معاملات واحکام شرائع. . .	۲٥
معلم العبادات (۱) توزاتلوب ۲ نچی کره باصلدی	۱٠
معلم العبادات (۲) توزاتلوب باصلدی . . .	۱۲
معلم العبادات (۳) غیر مشروعاتنی دلیللریله	۲٥
منظوم علمحال محمد رفعت افندی اثرندن ترجمه	٥

تاریخ، جغرافیا، صرف نحودن:

مختصر تاریخ مقدس، ایکی قسمی برلکده . . .	۲٥
روسیه تاریخی، بو سنه‌ده باصلدی	۱٥
مختصر جغرافیا ف. کریمی	۷
مفصل جغرافیای عمومی مصور	٤٠
مختصر یاڭی صرف ترکی، ح ابوذری نشری	۱۲
معلم صرف لسان العرب، عبدالرحمن عمرف.	۲٥٠
معلم نحو لسان العرب، «	۱٥٠
کافیه ترجمه‌سی . . . «	٤٠

باصلوب چقدی:

مدرسهٔ حسینیه مدرسلرندن عبدالرحیم افندی امینی طرفندن ترتیب ایدلمش (اصول تربیه وتعلیم) اسملی بو کونه قدرلی مثلی کورلمامش برکتاب. ۲٥ تین

مفصل اسامی الکتب، هرکمگه بلا بدل یبارلور.
کوبلاب آلدروچیلرغه بیوك اکرام وتنزیل
تیلیغرام وخطایچون آدریس .. Казань, книгоиздательство «САБАХЪ»

محرر وناشر: وفا بختیارف   Тип. „Бр. Каримовыхъ", въ Казани.
Редакторъ-Издатель В. Бахтіяровъ.